

Осауленко А.О.

Національна академія внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ОСНОВ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 2003–2005 РОКІВ

У статті розглянуто період реформування та розвитку кримінально-виконавчої системи України протягом 2003–2005 рр. Саме в зазначений період було прийнято близько двадцяти законодавчих актів, які прямо чи побічно стосувались функціонування кримінально-виконавчої системи України. Зокрема, 11 липня 2003 року був прийнятий Кримінально-виконавчий кодекс України, а 23 червня 2005 року – Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», які стали базовими нормативно-правовими документами для подальшого розвитку кримінально-виконавчої системи України. Перший із них забезпечив досить чітке визначення правового статусу засуджених, їхніх суб'єктивних прав та обов'язків, а другий – визначив правові основи організації та діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України.

Здійснено аналіз вищезгаданих та окремих інших законів обраного періоду і звернуто увагу на той факт, що вони відзначались гуманістичною спрямованістю, базувались на нормах Конституції України та Міжнародних Стандартах із прав людини, а їх прийняття стало не тільки етапом реформування кримінально-виконавчої системи, але й одночасно стимулятором продовження та поглиблення її розвитку, який триває і до теперішнього часу.

Підкреслюючи важливість прийняття зазначених законів, наголошується, що забезпечення ефективності виконання покарань значною мірою залежало також і від ефективної соціальної адаптації осіб, які звільнились від відбування покарання. У зв'язку із цим звернуто увагу на відповідний закон та Державну програму соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі, на 2004–2006 роки, а також групу підзаконних міжвідомчих нормативно-правових актів із цих питань.

Звернуто увагу на те, що саме в період з 2003 по 2005 роки було створено законодавче підґрунтя для остаточного формування правової політики у сфері виконання покарань із метою подальшого реформування кримінально-виконавчої системи на принципах законності, гуманізму, справедливості, раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки засуджених як під час відбування покарання, так і після звільнення від нього.

Ключові слова: кримінально-виконавча система, засуджений, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, міжвідомче регулювання.

Постановка проблеми. У сучасній Україні іде процес поступової трансформації кримінально-виконавчої системи (далі КВС) в пенітенціарну, який відбувається досить складно та суперечливо. У зв'язку із цим окремі дослідники виділяють ключові періоди реформування КВС, а накопичений на кожному з періодів досвід варто враховувати під час реформування зазначеної системи в подальшому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теоретико-правовому плані ці питання досліджувались у працях В. Бадири, Є. Бараша, О. Беци, І. Богатирьова, А. Галая, Т. Денисової, О. Джузи, В. Львовчкіна, М. Пузирьова, Г. Радова, В. Синьова, А. Степанюка, С. Фаренюка, О. Шкути, Д. Ягунова, І. Яковець, М. Яцишина та інших. Однак у працях зазначених авторів проблеми функціонування КВС тісно не

прив'язані до конкретного історичного періоду її розвитку.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні процесу вдосконалення законодавчих основ розвитку кримінально-виконавчої системи України в період 2003–2005 рр. Цей період, на нашу думку, відіграв найбільш важливу роль у створенні правового підґрунтя для остаточного формування правової політики у сфері виконання покарань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виділений нами історичний період реформування та розвитку кримінально-виконавчої системи України (2003–2005 рр.), на нашу думку, займає особливе місце. Саме в зазначений період було прийнято близько двадцяти законодавчих актів, які прямо чи побічно стосувались функціонування КВС. Обсяг статті не дозволяє їх повно і всебічно

охарактеризувати, тому ми виділяємо найбільш важливі з них. Зокрема, 11 липня 2003 року був прийнятий Кримінально-виконавчий кодекс України [1], а 23 червня 2005 року – Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [2], які стали базовими нормативно-правовими документами для подальшого розвитку КВС України. Саме зазначеним законам, а також деяким іншим, які безпосередньо стосувались функціонування КВС України, буде приділена головна увага у статті.

Ученими і практиками неодноразово наголошувалось, що всеосяжне реформування кримінально-виконавчої системи можливе лише після прийняття сучасного та прогресивного Кримінально-виконавчого кодексу України (далі КВК України), прийняття якого тривалий час потребувала не тільки практика виконання кримінальних покарань, але і Міжнародні стандарти виконання та відбування покарань, а також зобов'язання нашої держави після вступу до Ради Європи.

Заслуговує на увагу думка тих теоретиків права, які вважають, що важлива роль будь-якого кодексу у правовій системі будь-якої держави визначається, насамперед, тим, що саме кодексу найбільш повно притаманні властивості кодифікаційних актів, зокрема одноманітність і системність правового регулювання. Із цією обставиною деякі автори пов'язують підвищений інтерес до кодексу як найбільш зручної форми для вирішення різних питань законодавчого регулювання [3, с. 91].

Із особливостей, характерних кодексу як правовому акту, в літературі відзначають дві його властивості, що мають стрижневе значення для забезпечення однорідності галузей законодавства. Він слугує, по-перше, свого роду узагальненою нормативною базою для законів та інших актів у відповідній галузі права. Не можна допускати відступлення від його положень, замінювати чи дрібнити їх. По-друге, кодекс має юридичний пріоритет у регулюванні суспільних відносин за допомогою норм інших галузей. Здійснюючи їхню кореляцію, він сприяє зміцненню внутрішньосистемних зв'язків у законодавстві [3, с. 92–93]. Вищезазначене повною мірою відноситься і до змісту та сутності КВК України.

Стосовно КВК України варто зазначити, що він, будучи спеціальним профільним законодавчим актом, зосередив у собі основний масив норм, які упорядковували кримінально-виконавчу сферу правовідносин. Хоча цей законодавчий акт формально мав однакову юридичну силу з іншими

законами (крім Конституції України), водночас КВК України очолив однойменну галузь законодавства і посів центральне місце в системі законів, що регулюють суспільні відносини у сфері виконання та відбування покарань. Інші закони і підзаконні нормативно-правові акти цієї галузі почали групуватися навколо нього і не могли суперечити нормам цього законодавчого акта [4, с. 178].

Кожна галузь, включаючи й кримінально-виконавчу, має містити цілі, принципи, стратегію, напрямки, основні засоби і методи політики держави в тій чи іншій соціальній сфері. КВК України закріпив найбільш важливі положення кримінально-виконавчої політики Української держави в контексті спрямованості законодавства та практики його застосування на вирішення завдань першочергової важливості, зокрема на моральне вдосконалення особистості засудженого та його виправлення. Досягнення саме цієї цілі, при всіх складностях виховного процесу, дозволяє з більшою долею вірогідності гарантувати правослухняну поведінку засудженого під час відбування покарання, а також після звільнення від нього. Саме тому КВК України розширив межі застосування основних засобів виправлення засуджених, встановив, що вони застосовуються практично в кожному з покарань.

Одночасно варто зазначити, що кримінально-виконавче законодавство закріплює основні положення політики держави в сфері виконання-відбування кримінальних покарань. Разом із тим будь-яку галузь законодавства не можна розглядати в якості пасивного реєстратора державної політики. Вона є зовнішнім виразом незмінюваних положень, на які не може і не повинна здійснювати вплив політика. До таких положень перш за все відносяться верховенство права та верховенство правового закону в системі нормативно-правових актів – співвідпорядкованість законів із точки зору юридичної сили [5, с. 9]. Вищезазначене повною мірою відносилось і до КВК України, норми якого відзначались гуманістичною спрямованістю, що було дуже важливим в умовах побудови відповідно до ст. 1 Конституції України [6] демократичної, соціальної правової держави в Україні. Про це свідчать закріплені в КВК України загальні і спеціальні принципи кримінально-виконавчого законодавства, орієнтація його норм на Конституцію України, Міжнародні Стандарти поводження із засудженими і чітке визначення правового статусу засуджених, їхніх суб'єктивних прав, обов'язків, а також законних інтересів. Прийняття КВК України стало не тільки етапом

реформування кримінально-виконавчої системи, але і стимулятором продовження та поглиблення її розвитку. У відповідності з положеннями КВК України було прийнято ряд нормативно-правових актів у сфері виконання всіх видів покарань. Під час формування змісту норм, закріплених у КВК України, були враховані рекомендації Ради Європи, а також виконано ряд обов'язків, які були взяті нашою державою під час вступу до цієї організації в листопаді 1995 року.

В юридичній літературі зазначається, що виконання кримінальних покарань визнається виключно прерогативою (функцією) держави, для здійснення якої створюються спеціалізовані державні органи та установи [5, с. 86]. Аналіз змісту чинного у 2003–2005 рр. законодавства дав підставу дійти висновку, що Конституція України, кримінальне законодавство та практика його застосування свідчили про те, що держава відвела покаранню значну роль у виконанні свого обов'язку щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, всіх форм власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного ладу України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства. Покарання стало необхідним і важливим інструментом державного реагування на вчинені злочини і осіб, які їх вчинили, і найбільш поширеною формою реалізації кримінальної відповідальності [7, с. 62].

Підкреслюючи важливість забезпечення ефективності виконання покарань, варто наголосити, що досягнення позитивних результатів є досліджуваній сфері значною мірою залежало і від ефективної соціальної адаптації осіб, які відбули покарання. З метою конкретизації розділу V КВК України, 10 липня 2003 р. був прийнятий Закон України № 1104-IV «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» [8].

Зазначений Закон визначив умови і порядок надання соціальної допомоги особам, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також засади участі у їхній соціальній адаптації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій і об'єднань громадян.

Із метою конкретизації зазначеного закону 4 листопада 2003 р. був прийнятий спільний наказ МВС України та Державного департаменту України з питань виконання покарань (далі ДДУПВП) №1303/203, яким була затверджена Інструкція про організацію здійснення адміністративного нагляду

за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Практично через місяць, а саме 12 грудня 2003 р., був виданий спільний наказ ДДУПВП, МВС України, Міністерства праці та соціальної політики України № 250/1562/342 «Про порядок взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ та центрів зайнятості населення щодо надання особам, які звільнені від відбування покарання, допомоги у трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації» [9].

Із метою реалізації норм КВК України, вищезазначеного закону, а також деяких інших законодавчих актів нашої держави 30 серпня 2004 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 1133 була затверджена Державна програма соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі, на 2004–2006 роки [10], яка передбачила ряд додаткових заходів щодо посилення боротьби з рецидивною злочинністю та надання раніше судимим гарантій щодо їхньої адаптації до сучасних умов життєдіяльності у суспільстві, залучення їх до суспільно корисної праці, створення системи ресоціалізації.

Аналіз практики соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення чи обмеження волі, засвідчив, що однією з найбільш болючих проблем була проблема поселення звільнених у гуртожитки чи забезпечення їх жилою площею. У зв'язку із цим Законом України від 1 грудня 2005 р. [11] були внесені доповнення до ст. 127, ст. 128, ст. 132, Житлового кодексу України, які дозволили більш дієво розв'язувати вищезазначені проблеми. Одночасно цим законом шляхом внесення доповнень до ст. 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» було зобов'язано органи місцевого самоврядування здійснювати не тільки заходи із соціальної адаптації звільнених, але і заходи соціального патронажу.

У цей день, тобто 1 грудня 2005 р., був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права засуджених і осіб, які тримаються під вартою, на листування з питань, пов'язаних із порушенням прав людини» [12], який вніс доповнення до ст. 8 КВК України, а також Закону України «Про попереднє ув'язнення», які надали право засудженим звертатись до Європейського суду із прав людини, а також до інших відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, до уповноважених осіб таких міжнародних організацій.

Загальновідомо, що виконання покарань та інших заходів кримінально-правового впливу здійснюється у процесі відповідної діяльності уповноважених на те суб'єктів. Згідно зі ст. 11 КВК України такі суб'єкти були визначені як органи і установи виконання покарань. Саме від ефективності їхньої діяльності залежить успішна робота з виправлення та ресоціалізації засуджених.

Варто підкреслити, що система органів і установ виконання покарань входить у структуру більш загального порядку – систему правоохоронних органів, а також є складовим компонентом (підсистемою) кримінально-виконавчої системи. Система правоохоронних органів, будучи родою для власних підсистем, є сукупністю спеціально створених державних органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю, до якої входять органи внутрішніх справ, служби безпеки, прокуратури, податкової міліції, митної служби, юстиції тощо [13, с. 383–384].

У радянський період виправно-трудова система, а також до 2000 року – органи і установи виконання покарань були складовою частиною органів внутрішніх справ і тому, як правило, в літературі не розглядалися як окрема ланка правоохоронних органів, оскільки правовий статус персоналу кримінально-виконавчої служби частково регулювався Законом України «Про міліцію» та рядом інших нормативно-правових актів. Разом із тим специфіка функцій та діяльності органів і установ кримінально-виконавчої системи мала досить незначну схожість із діяльністю міліції і тому потребувала нормативного закріплення статусу зазначених органів і установ та їхнього персоналу. Про це також свідчили і вимоги Міжнародних стандартів виконання та відбування покарань. Зокрема, ці вимоги закріплені в Мінімальних стандартних правилах поведінки з ув'язненими, а також у Європейських в'язничних правилах. Не дивлячись на вимоги Міжнародних стандартів виконання та відбування покарань, радянська виправно-трудова система питанням визначення правового статусу кримінально-виконавчої служби та персоналу, який забезпечував її функціонування, не приділяла належної уваги, оскільки ці питання на законодавчому рівні не були регламентовані.

З утворенням Державного департаменту України з питань виконання покарань як центрального органу виконавчої влади та відповідно до Указу Президента України «Про виведення Державного департаменту з питань виконання покарань із підпорядкування МВС України» від 12 березня 1999 р.

№ 248/99 виникла потреба у виділенні цього правоохоронного органу в самостійну підсистему, що вирішує властивими їй методами поставлені перед нею завдання. У літературі зазначається, що кожний із елементів, що входить у систему правоохоронних органів, має специфічні функції, зумовлені особливостями сфери його діяльності. Водночас кожний із них зобов'язаний вирішувати єдине для всіх головне завдання, яке об'єднує їх у систему, – протидіяти злочинності [13, с. 384].

Так, ст. 1 КВК України метою кримінально-виконавчого законодавства (і, відповідно, органів і установ, що виконують покарання) визначає захист інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Убачається, що навіть найдосконаліше законодавство, яке базується на демократичних, гуманістичних принципах, ще не гарантує успішного досягнення поставлених перед ним завдань без кваліфікованого, професійно підготовленого персоналу органів і установ виконання покарань, які покликані його застосувати. Першоосновою підбору кваліфікованого персоналу КВС мало стати чітке визначення його правового статусу, який до червня 2005 року був фактично невизначений.

Цю думку ми можемо аргументувати тим, що у прийнятому 16 грудня 1993 р. Законі України «Про державну службу» у ст. 25 прямого посилання щодо віднесення посад співробітників органів та установ виконання покарань до державних службовців не було зафіксовано. Разом із тим доктринальне тлумачення змісту зазначеного закону дозволяло вважати, що персонал органів і установ виконання покарань здійснював діяльність, яка містила певні ознаки державної служби (ст. 1 згаданого закону). Однак, як зазначається в юридичній літературі, доктринальне тлумачення норм права не має обов'язкової сили, але впливає на правотворчу та правозастосовну діяльність [14, с. 311].

Прагнучи усунути згаданий недолік хоча б частково, 27 липня 1994 р. чинний на той час Виправно-трудова кодекс України був доповнений розділом IX «Персонал установ і органів виконання покарань» на підставі відповідного закону [15]. Цей розділ складався з однієї глави, яка містила 4 статті. Зокрема, у ст. 127 ВТК України викладені вимоги до персоналу, у ст. 128 була передбачена відповідальність працівників виправно-трудова установ, у ст. 129 закріплене правове становище персоналу, а у ст. 130 був передбачений їхній соціальний захист.

Розглядаючи введення в дію розділу IX ВТК України в якості позитивного кроку з покращення правової регламентації діяльності персоналу органів і установ виконання покарань, варто наголосити, що згадані доповнення лише частково розв'язували їхнє функціонування в Україні. Досвід правового регулювання у цьому напрямі більшості зарубіжних країн свідчив про необхідність прийняття спеціального закону, який би визначав правові основи організації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, її завдання та повноваження.

Тому важливою віхою та логічним завершенням процесу розвитку законодавчих основ кримінально-виконавчої системи України, зокрема кримінально-виконавчої служби, стало прийняття Закону України від 23 червня 2005 р. № 2713-IV «Про Державну кримінально-виконавчу службу України». Закон складався із 29 статей, які були розміщені у семи розділах, та окремого розділу «Прикінцеві положення».

Згідно зі ст. 1 цього Закону на Державну кримінально-виконавчу службу (далі ДКВС) були покладені завдання щодо здійснення єдиної державної політики у сфері виконання покарань. Ст. 2 цього закону визначила основні принципи діяльності ДКВС України. Аналіз принципів діяльності ДКВС України, які закріплені у цій статті, дає підстави дійти висновку, що вони повною мірою відповідають вимогам міжнародних стандартів. Зокрема, таким, як законність, повага та дотримання прав і свобод людини та громадянина, гуманізм, позапартійність, єдиноначальність, колегіальність під час розроблення важливих рішень, взаємодія з органами державної влади й місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, благодійними і релігійними організаціями, відкритість для демократичного цивільного контролю. Зазначені принципи окреслили контури правової основи діяльності ДКВС України (ст. 3), саму діяльність ДКВС України в контексті забезпечення прав і свобод людини та громадянина (ст. 4), а також відносини служби з органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, органами іноземних держав і міжнародними організаціями (ст. 5).

Розділом II зазначеного закону (ст.ст. 6–13) була визначена загальна структура та чисельність

ДКВС України. На підставі аналізу змісту другого розділу зазначеного закону можна визначити три рівні ДКВС України:

1. Координуючий – центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань.

2. Регіональний – територіальні органи управління.

3. Місцевий – органи і установи виконання покарань (слідчі ізолятори, кримінально-виконавчі інспекції, воєнізовані формування, підприємства установ виконання покарань тощо).

Розділ III визначив порядок відбору персоналу ДКВС України, а також призначення, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації. Важливо підкреслити, що згідно із ч. 2 ст. 14 служба в ДКВС України була визначена як державна служба особливого характеру. Час проходження служби в ДКВС України зараховується до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби відповідно до закону.

Розділом IV (ст.ст. 18–20) були визначені права та обов'язки посадових і службових осіб органів і установ виконання покарань, а також слідчих ізоляторів.

Розділ V (ст.ст. 21–23) передбачив правовий та соціальний захист персоналу ДКВС України, розділ VI – фінансування і забезпечення діяльності ДКВС України, а розділ VII – контроль і нагляд за її діяльністю.

Висновки. На підставі аналізу змісту нормативно-правових актів, які були прийняті протягом 2003–2005 рр., ми доходимо висновку про послідовну та цілеспрямовану, хоча інколи суперечливу діяльність Української держави з питань демократизації та гуманізації процесу виконання кримінальних покарань і максимального наближення основних видів кримінально-виконавчої діяльності та умов тримання засуджених до міжнародних стандартів і правил поведінки з ув'язненими. На нашу думку, саме в зазначений період було створено правове підґрунтя для подальшого реформування кримінально-виконавчої системи в контексті єдиної державної правової політики й особливо у частині, що стосується забезпечення прав людини, формування напрямів розвитку кримінально-виконавчої політики та поступової трансформації КВС у пенітенціарну систему.

Список літератури:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України : від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21.

2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.
3. Кодифікація законодавства України: теорія, методологія, техніка / за заг. ред. О.І. Ющик. Київ : Парламентське вид-во, 2007. 208 с.
4. Кримінально-виконавче право України : підручник / за заг. ред. О.М. Джужи. Київ : Атіка, 2010. 752 с.
5. Уголовно-исполнительное право : учебник / под. ред. И.В. Шмарова. Москва : Новый Юрист, 1998. 368 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Кримінально-виконавче право : навч. посіб. / за ред. Т.А. Денисової. Київ : Істина, 2008. 400 с.
8. Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 10.07.2003 р. № 1104-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 6. Ст. 39.
9. Про порядок взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ та центрів зайнятості населення щодо надання особам, які звільнені від відбування покарання, допомоги в трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації : Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства праці та соціальної політики від 12.12.2003 р. № 250/1562/342. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0006-04/conv> (дата звернення: 14.08.2019).
10. Про затвердження Державної програми соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, на 2004–2006 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2004 р. № 1133. Дата оновлення: 01.01.2005. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2004-p> (дата звернення: 14.08.2019).
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо соціальної адаптації осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 01.12.2005 р. № 3167-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 12. Ст. 104.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права засуджених і осіб, які тримаються під вартою, на листування з питань, пов'язаних з порушенням прав людини : Закон України від 01.12.2005 р. № 3166-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 12. Ст. 103.
13. Уголовно-исполнительное право. Общая часть : учебник / под. общ. ред. Ю.И. Калинина. Рязань : Академия права и управления Минюста, 2001. 584 с.
14. Теорія держави та права : підручник / за заг. ред. Є.О. Гіди. Київ : ФОРМ О.С. Ліпкан, 2011. 576 с.
15. Про внесення змін і доповнень до законодавчих актів України щодо врегулювання деяких питань, пов'язаних з умовами відбування покарання засудженими : Закон України від 27.07.1994 р. № 137/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 37. Ст. 342.

Osaulenko A.O. IMPROVEMENT OF LEGISLATIVE FRAMEWORK OF CRIMINAL -EXECUTIVE SYSTEM OF UKRAINE THROUGHOUT 2003–2005

The article reviews period of reforming and development of criminal-executive system of Ukraine throughout 2003–2005. Namely within determined period of time, approximately twenty legislative acts were adopted, which directly or indirectly related to functioning of criminal-executive system of Ukraine. Particularly, on July 11, 2003 Criminal-Executive Code of Ukraine was adopted, and on June 23, 2005 – the Law of Ukraine “About State criminal-executive service of Ukraine”, which became basic regulatory instruments for further development of criminal-executive system of Ukraine. The former provided quite clear determination of legal status of convicts, their subjective rights and obligations, and the later determined legal framework of organization and activities of State criminal-executive service of Ukraine.

The article analyses above stated and some other laws of the selected period and draws attention to the fact that they were distinguished by humanistic orientation, basing on provisions of the Constitution of Ukraine and International Standards for human rights, and their adoption became not only the stage of reforming of criminal-executive system, but also simultaneously stimulator for its further and more penetrating development that continues even at present time.

Underlying importance of the stated laws, the article emphasize that provision of efficiency of punishments depended significantly also from efficient social adaptation of persons who were released from penitentiary institutions. In this regards, it draws attention to corresponding law and the State program for adaptation of persons who were released from penitentiary institutions for 2004–2006, as well as package of interdepartmental subordinate legislation on this issues.

Attention is drawn to the fact that namely within period since 2003 till 2005 legislative basis was created for final generation of legal policy in the field of execution of sentences for the purpose of further reforming of criminal-executive system on the principles of legitimacy, humanism, justice, rational application of compulsory measures and stimulation of lawabiding behaviour of convicts both during service of punishment, and after release from it.

Key words: *criminal-executive system, convict, laws of Ukraine, subordinate legislation, interdepartmental regulation.*